

Rada
Evropské unie

Brusel 9. listopadu 2023
(OR. en)

15180/23

ELARG 78
COWEB 136

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	9. listopadu 2023
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2023) 691 final
Předmět:	SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ Nový plán růstu pro západní Balkán

---

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2023) 691 final.

Příloha: COM(2023) 691 final

V Bruselu dne 8.11.2023
COM(2023) 691 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

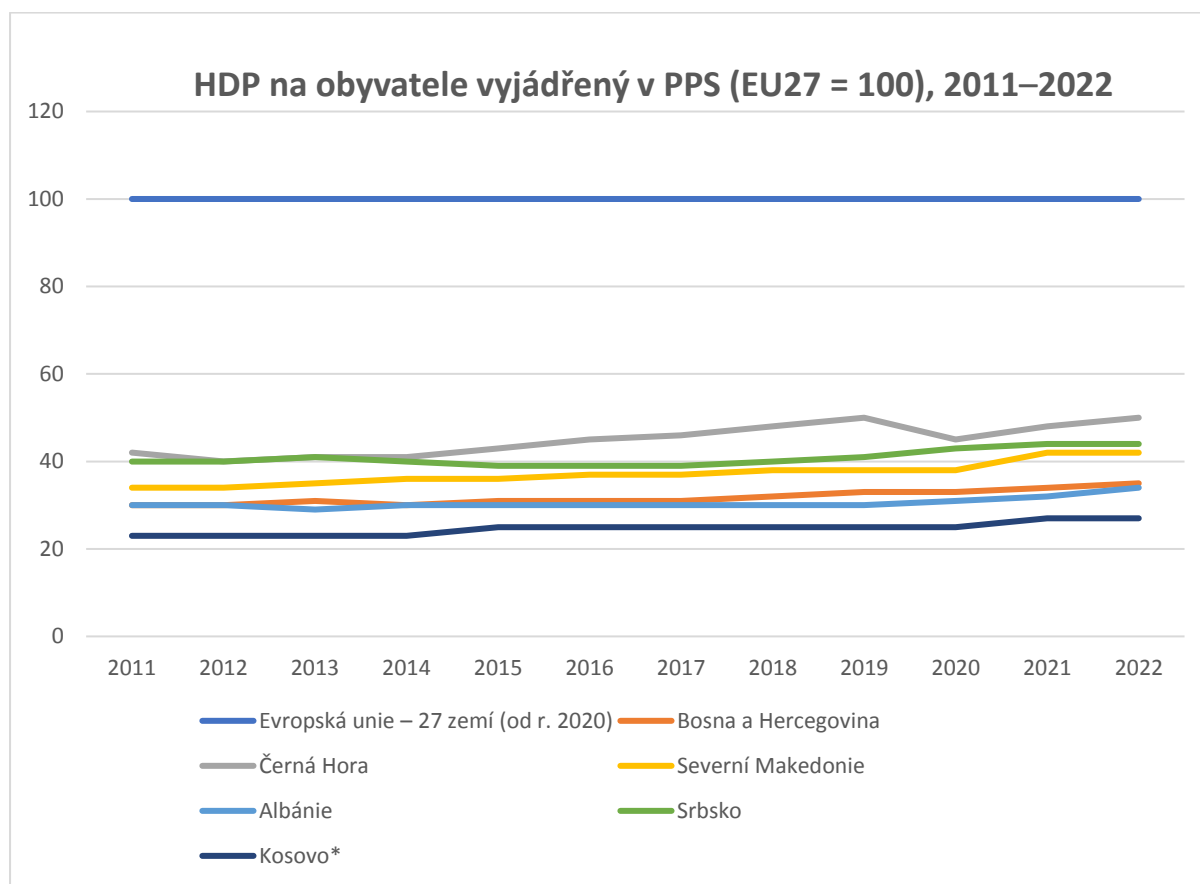
Nový plán růstu pro západní Balkán

ÚVOD

Evropská komise je pevně přesvědčena, že rozšíření zůstává klíčovou politikou Evropské unie, a zejména že plnoprávné členství zemí západního Balkánu v EU je ve vlastním politickém, bezpečnostním a hospodářském zájmu Unie.

Vojenská agrese Ruska vůči Ukrajině znovu ukazuje, že je zapotřebí rozhodné geostrategické investice do stabilní, silné a sjednocené Evropy. Válka měla značný dopad na naše partnery ze západního Balkánu, což dále zatížilo jejich ekonomiky a společnosti a ohrozilo jejich stabilitu. Potřeba přiblížit tyto země k EU a urychlit jejich proces přistoupení na základě reforem spojených s členstvím v EU v těchto zemích nebyla nikdy tak zřejmá jako dnes. Většina občanů zemí západního Balkánu si myslí, že členství jejich země v EU by bylo prospěšné¹. V tomto ohledu bude nový plán růstu pro západní Balkán představovat příležitost k dalšímu zviditelnění a zvýšení povědomí o podpoře EU poskytované tomuto regionu, a tedy k posílení angažovanosti místního publika.

Hospodářské sblížení je základním prvkem pro posun zemí západního Balkánu blíže k EU. V současné době není úroveň a rychlost sblížení mezi partnery ze západního Balkánu a EU uspokojivá² – ať už z hlediska reformních procesů, nebo sociálně-ekonomického sblížení – a brzdí jejich pokrok na cestě do EU. Proto je nezbytné nastartovat a stimulovat přípravy zemí západního Balkánu na členství v EU tím, že se přiblíží některé z výhod tohoto členství, zejména způsobem, který mohou občané zemí západního Balkánu přímo pocítit. Cílem by mělo být umožnit partnerům posílení reforem a investic, aby se výrazně urychlil proces rozšíření a růst jejich ekonomik.

* Tímto označením nejsou dotčeny postoje k otázce statusu a označení je v souladu s rezolucí Rady bezpečnosti OSN 1244/1999 a se stanoviskem Mezinárodního soudního dvora k vyhlášení nezávislosti Kosova.

¹ Standardní průzkum Eurobarometr č. 99 – jaro 2023.

² Eurostat a Světová banka.

Za tímto účelem Komise navrhuje **nový plán růstu pro západní Balkán**, který spočívá na čtyřech pilířích s cílem:

- 1) **posílit hospodářskou integraci s jednotným trhem Evropské unie** za podmínky, že se země západního Balkánu přizpůsobí pravidlům jednotného trhu a otevřou příslušná odvětví a oblasti všem svým sousedům současně v souladu se společným regionálním trhem;
- 2) **podpořit hospodářskou integraci v rámci zemí západního Balkánu prostřednictvím společného regionálního trhu**³, který je založený na pravidlech a normách EU a mohl by jejich ekonomiky posílit o 10 %⁴;
- 3) **urychlit zásadní reformy**, včetně tematického okruhu „základní zásady“⁵, podporovat země západního Balkánu na cestě k členství v EU, zlepšit udržitelný hospodářský růst, a to i přilákáním zahraničních investic, a posílit regionální stabilitu;
- 4) **zvýšit finanční pomoc na podporu reforem prostřednictvím nástroje pro reformy a růst pro západní Balkán**, což je nový nástroj v hodnotě 6 miliard EUR v podobě nevratné podpory a úvěrové podpory, jehož vyplacení je podmíněno splněním zásadních reforem ze strany partnerských zemí západního Balkánu, zejména konkrétních sociálně-ekonomických reforem.⁶

Hospodářské sbližování je významným přínosem členství v EU. Pozitivní dopad začlenění do jednotného trhu EU spolu s politikou soudržnosti EU na HDP a úroveň příjmů země se v minulosti jednoznačně prokázal. Vyžaduje to investice do modernizace ekonomik a také do infrastruktury, k čemuž je zapotřebí další finanční pomoci. Zároveň je nezbytné provést zásadní reformy, včetně posílení právního státu a základních práv, aby bylo možné využít výhod integrace a vytvořit příznivé prostředí pro přilákání soukromých investic, vytvoření udržitelného hospodářského růstu a současné snižování emisí. Vybudování moderního, dynamického a dekarbonizovaného hospodářství s lepšími pracovními příležitostmi rovněž sníží motivaci k migraci ze země.

Tento nový plán růstu vychází ze stávající metodiky rozšíření⁷ a vytváří balíček vzájemně se posilujících opatření, která znásobí potenciální přínos jednotlivých opatření. Obsahuje také více pobídek a výhod integrace před vstupem do EU, čímž se snaží urychlit jednání o přistoupení. A konečně, s ohledem na zajištění rovných podmínek pro země procesu rozšíření, postupně přidává další příležitosti pro země západního Balkánu, jež doplňují příležitosti dostupné v rámci stávajících dohod o stabilizaci a přidružení. Nyní je rozhodující rychlost a cílem je, aby plán růstu začal přinášet skutečné výsledky již v příštím roce.

Plán růstu nemá vliv na probíhající procesy přistoupení a zvláštní podmínky, které se v této souvislosti stanoví, zejména pokud jde o základní zásady. K tomuto procesu však přispěje tím, že bude země motivovat k urychlenému přijetí a provádění *acquis*. Kromě toho by měl silný důraz na integraci

³ Společný regionální trh je iniciativa, na které se dohodli vedoucí představitelé šesti zemí západního Balkánu na summitu v rámci berlínského procesu v Sofii v roce 2020. Cílem společného regionálního trhu a souvisejícího akčního plánu je zajistit v rámci regionu čtyři svobody pohybu (zboží, služeb, kapitálu a pracovníků).

⁴ Gomez Ortiz, María Del Mar; Zarate Vasquez, Roman David; Taglioni, Daria. *The Economic Effects of Market Integration in the Western Balkans* (Ekonomické dopady integrace trhů na západní Balkán). Policy Research working paper; č. WPS 10491 Washington, D.C.: Skupina Světové banky: <http://documents.worldbank.org/curated/en/099544006202322289/IDU062c50b5106fe8046d1080530898bbe45d6fa>

⁵ V souladu se sdělením „Posílení procesu přistoupení – přesvědčivá perspektiva EU pro západní Balkán“ COM(2020) 57 obsahuje tematický okruh „základní zásady“ tyto kapitoly: kapitola 23 – Soudnictví a základní práva, kapitola 24 – Právo, svoboda a bezpečnost; Hospodářská kritéria; Fungování demokratických institucí; Reforma veřejné správy, kapitola 5 – Zadávání veřejných zakázek, kapitola 18 – Statistika a kapitola 32 – Finanční kontrola.

⁶ Komise ve svém návrhu na přezkum víceletého finančního rámce na období 2021–2027 v polovině období (COM(2023) 337 final) navrhla další 2 miliardy EUR pro země západního Balkánu. 4 miliardy EUR by byly poskytnuty ve formě zvýhodněných úvěrů.

⁷ COM(2020) 57 final.

v rámci regionu západního Balkánu pomoci zemím zaměřit se na společnou budoucnost jakožto členů EU a překonat dvoustranné problémy, které bohužel v regionu spotřebovávají příliš mnoho energie a brzdí jej.

1) Posílení hospodářského začlenění do jednotného trhu Evropské unie

Začlenění do jednotného trhu EU bylo hlavní hnací silou hospodářského růstu všech zemí, které vstoupily do EU. Zemím, které jsou na cestě ke vstupu do EU, by užší spojení s jednotným trhem EU přineslo výhody, jež by mohli pocítit přímo jejich občané.

Jedním z hlavních účelů plánu růstu je poskytnout zemím západního Balkánu více příležitostí k užšímu propojení s jednotným trhem EU. Cílem je přivést ekonomiky blíže k jednotnému trhu, jakmile bude dosaženo potřebné míry připravenosti.

V rámci tohoto plánu růstu Komise určila sedm počátečních prioritních oblastí, které by EU mohla nabídnout zemím západního Balkánu. Tato integrace by přinesla regionu značné hospodářské výhody a zajistila by rovné podmínky na široké úrovni pro všechny země procesu rozšíření.

Nezbytným předpokladem užšího začlenění do jednotného trhu bude dokončení činnosti, k níž se zavázalo šest partnerů v rámci společného regionálního trhu. Nabídka v rámci sedmi prioritních oblastí je založena na vlastních zásluhách a je rovněž podmíněna předchozím souladem s *acquis* EU v každé konkrétní oblasti, včetně existence nezbytné infrastruktury a fungujících institucí. Žádný z partnerů ze západního Balkánu nesmí bránit přístupu na jednotný trh EU ostatním pěti partnerům.

Tato prioritní opatření lze provádět s využitím stávajícího právního základu dohod o stabilizaci a přidružení, prostřednictvím cílených doplňkových dohod nebo případnou změnou stávajících smluv o Dopravním společenství a Energetickém společenství.

Nabídka pro země západního Balkánu⁸: sedm prioritních opatření pro začlenění do jednotného trhu EU

1. Volný pohyb zboží:

- (i) *Dohody o posuzování shody* s cílem otevřít jednotný trh pro zboží vyrobené v zemích západního Balkánu po sladění s příslušným horizontálním *acquis* EU týkajícím se výrobků.
- (ii) *Vylepšená dohoda o celní a daňové spolupráci* s cílem zefektivnit celní postupy a zkrátit čekací doby na hranicích prostřednictvím opatření zahrnujících předběžnou výměnu informací, vzájemné uznávání oprávněných hospodářských subjektů na základě zásluh a užší spolupráci při rozvoji jejich vnitrostátních jednotných portálů a rychlejší provádění *acquis* v oblasti nepřímých daní.
- (iii) Účast všech partnerů ze západního Balkánu na *Úmluvě o společném tranzitním režimu*.

Bod i) vyžaduje dohody založené na stávajících ustanoveních dohod o stabilizaci a přidružení, v případě bodu ii) by se jednalo o dohody, které by doplňovaly dohody o stabilizaci a přidružení a navazovaly na stávající práci v rámci společného regionálního trhu, kde se partneři ze západního Balkánu mezi sebou integrují na základě pravidel EU, a bod iii) znamená přistoupení ke stávající úmluvě. Od partnerů ze západního Balkánu se očekává, že podpoří všechny žádosti z regionu.

2. Volný pohyb služeb a pracovníků:

⁸ Provádění prioritních opatření a dalších návrhů ve sdělení bude podléhat příslušným postupům podle Smlouvy o fungování Evropské unie.

(i) Pro služby související s *elektronickým obchodem*, včetně *služeb dodávání balíků*⁹, *služeb cestovního ruchu* a dalších činností, u nichž bylo dosaženo dohody v rámci společného regionálního trhu.

(ii) *Uznávání dovedností a kvalifikací* mezi EU a zeměmi západního Balkánu, včetně odborných kvalifikací. V návaznosti na čtyři průlomové dohody o mobilitě uzavřené v rámci společného regionálního trhu¹⁰ prostřednictvím posílené spolupráce, výměny informací a využívání nástrojů transparentnosti – jako je evropský rámec kvalifikací – usnadnit rychlejší a účinnější uznávání dovedností a kvalifikací. Zejména prostřednictvím podpory účinného provádění připravovaného doporučení Komise o uznávání kvalifikací státních příslušníků třetích zemí členskými státy, pokud jde o země Západního Balkánu¹¹.

Pokud jde o bod i), budou použity stávající právní základy dohod o stabilizaci a přidružení, jakmile budou splněny podmínky založené na dosažených výsledcích, včetně sladění a provádění příslušného *acquis* EU.

3. Přístup k jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA):

Snížení nákladů na přeshraniční platby ve prospěch spotřebitelů a podniků podpoří přeshraniční obchod. V rámci činnosti na společném regionálním trhu země západního Balkánu společně zavádějí vnitrostátní právní předpisy, které požaduje Evropská rada pro platební styk pro účast v SEPA. Evropská komise bude **i nadále podporovat země západního Balkánu** při sladování s příslušnými právními předpisy EU a přípravě jejich žádosti o přístup k SEPA.

4. Pro usnadnění silniční dopravy je třeba:

(i) Podporovat země západního Balkánu při integraci silniční dopravy v regionu na základě přijetí příslušného *acquis* EU.

(ii) Současně usilovat o poskytnutí přístupu partnerům ze západního Balkánu k příslušným informačním systémům EU (systém IMI, ERRU) a zvážit další usnadnění dvoustranných přepravních činností prostřednictvím samostatné dohody doplňující dohody o stabilizaci a přidružení.

Obě opatření by měla urychlit přijetí *acquis* EU v oblasti silniční dopravy, přinést značné hospodářské výhody a postupně vést k další integraci v oblasti silniční dopravy.

5. Integrace a dekarbonizace energetických trhů:

V návaznosti na stávající činnost v rámci Energetického společenství integrovat trh s elektřinou v regionu s trhem EU a otevřít možnost integrace dalších energetických trhů. Při tom se zohlední potřeba stanovit cenu uhlíku odpovídající ceně uhlíku v systému EU pro obchodování s emisemi nebo použít mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, aby bylo možné od roku 2030 pokračovat v propojování trhů s elektřinou.

Toho bude dosaženo prostřednictvím provádění stávající Smlouvy o Energetickém společenství.

⁹ V návaznosti na stávající iniciativu týkající se služeb dodávání balíků v rámci Středoevropské dohody o volném obchodu a v souladu s nařízením (EU) 2018/644 o službách přeshraničního dodávání balíků.

¹⁰ Uznávání odborných kvalifikací lékařů, zubních lékařů a architektů v rámci Středoevropské dohody o volném obchodu; uznávání vysokoškolských kvalifikací; vzájemné uznávání odborných kvalifikací pro zdravotní sestry, veterinární lékaře, farmaceuty a porodní asistentky a volný pohyb s průkazy totožnosti v zemích západního Balkánu.

¹¹ Přijetí je plánováno na 15. listopadu 2023.

6. Jednotný digitální trh:

- (i) Usnadnit rozšíření působnosti stávající *dobrovolné dohody o roamingu* mezi provozovateli telekomunikačních služeb¹²; jedná se o přechodný krok do dosažení bodu ii) níže.
- (ii) Poskytnout právní jistotu uživatelům a provozovatelům, kteří zkoumají řešení pro dlouhodobou dohodu o roamingu s cílem zahrnout země západního Balkánu do oblasti „roamingu za domácích podmínek“ v EU a plně při tom respektovat mezinárodní obchodní závazky Evropské unie.
- (iii) Rozšířit pravidla EU pro řešení bezdůvodného *zeměpisného blokování* a jiných forem diskriminace – z důvodu státní příslušnosti, místa bydliště nebo místa usazení zákazníků – na země západního Balkánu.
- (iv) Začlenit region do *služeb EU vytvářejících důvěru*, jakmile budou vnitrostátní právní předpisy v souladu s elektronickou identifikací, autentizací a službami vytvářejícími důvěru. Dílčím krokem bude vytvoření regionální peněženky digitální identity („balkánská peněženka digitální identity“), která bude v souladu s peněženkou EU a bude splňovat stejné technické požadavky.
- (v) Posílit *propojení v oblasti kybernetické bezpečnosti* tím, že se umožní přidružení zemí západního Balkánu do pilíře „kybernetická bezpečnost“ programu Digitální Evropa, přičemž prvním krokem by bylo umožnit jejich přístup k rezervě pro kybernetickou bezpečnost v rámci Aktu o kybernetické solidaritě¹³. Podporovat komplexní provádění souboru nástrojů EU pro kybernetickou bezpečnost sítí 5G všemi partnery ze západního Balkánu.
- (vi) Posílit přeshraniční *interoperabilitu* prostřednictvím vnitrostátních rámců interoperability, které jsou plně v souladu s Evropským rámcem interoperability jako základem pro interoperabilní digitální veřejné služby zaměřené na člověka.

Bod i) vychází ze stávajících dobrovolných ujednání, zatímco body ii) až iv) by vyžadovaly schůdné právní řešení (např. prostřednictvím změny dohod o stabilizaci a přidružení). Bod v) bude vyžadovat změnu stávající dohody o přidružení k programu Digitální Evropa.

7. Integrace do průmyslových dodavatelských řetězců:

- (i) Rozvíjet strategická partnerství v oblasti hodnotových řetězců udržitelných surovin, a to po počátečním zaměření na určení konkrétních společných průmyslových projektů.
- (ii) Rozvíjet strategická partnerství pro zabezpečení dodávek kriticky důležitých léčivých přípravků.

Rozvoj strategických partnerství v oblasti hodnotových řetězců udržitelných surovin bude založen na: identifikaci a realizaci společných projektů v oblasti obnovitelných surovin a baterií zahrnujících všechny fáze příslušných hodnotových řetězců, tj. průzkum, těžbu, zpracování/výrobu a recyklaci, a podpoře společností/organizací ze zemí západního Balkánu při vstupu do Evropské aliance pro suroviny a Evropské bateriové aliance¹⁴. Užší spolupráce v oblasti výzkumu a inovací, budování kapacit, např. usnadněním přístupu zemím západního Balkánu k akademii dovedností a k akademii pro suroviny Evropské bateriové aliance. iii) Rozšíření mezinárodních strategických partnerství EU pro výrobu kriticky důležitých léčivých přípravků a účinných složek léčivých přípravků.

¹² <https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2022-12/eu-wb-roaming-declaration.pdf>

¹³ Akt o kybernetické solidaritě je návrhem Komise, který spolunormotvůrci ještě nepřijali.

¹⁴ Obě aliance jsou koordinovány dvěma znalostními a inovačními společenstvími Evropského inovačního a technologického institutu (EIT).

Tyto prioritní oblasti zohledňují konzultace se zúčastněnými stranami v celém regionu¹⁵ a představují přímou vazbu na probíhající práce na realizaci společného regionálního trhu.

Komise má v úmyslu navrhnout změny dohod o stabilizaci a přidružení s cílem zavést mechanismus, který by umožnil orgánům zřízeným na základě dohody o stabilizaci a přidružení rozšířit práva a povinnosti vyplývající z *acquis* EU na země západního Balkánu, jakmile budou splněny podmínky. Tento mechanismus by umožnil orgánům zřízeným na základě dohody o stabilizaci a přidružení přijímat přílohy obsahující seznam právních předpisů v oblasti jednotného trhu („*acquis*“) v konkrétních oblastech, které by byly promítnuty do vnitrostátních právních předpisů, a pravidla pro monitorování. Jakmile Komise zjistí, že dochází ke sladění *acquis*, že pravidla jsou účinně uplatňována a že neexistují žádná významná rizika pro rovné podmínky na jednotném trhu EU (v případě potřeby např. dostatečná míra antimonopolní kontroly, kontroly spojování podniků a kontroly státní podpory), mohou orgány zřízené na základě dohody o stabilizaci a přidružení přijmout rozhodnutí o poskytnutí zacházení na vnitřním trhu na základě vzájemnosti v dané oblasti. Kromě přístupu na jednotný trh by přijetí a provádění *acquis* tímto způsobem mělo také pozitivní dopad na cestu k přistoupení.

Tento přístup by umožnil, aby dohody o stabilizaci a přidružení nabízely postupné rozšíření na konkrétní oblasti *acquis*, zejména ty, které mají zvláštní souvislost s jednotným trhem, jako jsou sanitární a fytosanitární opatření a práva duševního vlastnictví. Při výběru odvětví, která by měla být začleněna, by se upřednostnily oblasti, v nichž byla přijata podstatná opatření v rámci společného regionálního trhu.

Kromě toho Evropská komise navrhuje řadu doplňkových opatření na přímou podporu sedmi prioritních opatření a obecněji na zajištění plného využití jejich potenciálu.

Všechny země západního Balkánu by se měly přinejmenším plně zapojit do příslušných programů EU, zejména do programu pro jednotný trh, programů Clo a Fiscalis, programu Digitální Evropa a programu Horizont Evropa (včetně prozkoumání možností rozšíření jeho misí „Klimaticky neutrální a inteligentní města“ a „Obnova našich oceánů a vod“). V souladu s pravidly EU bude podporována co nejširší účast v odborných skupinách pod vedením Komise, neboť tyto skupiny významně přispívají k získání praktických poznatků o účinném provádění *acquis*. Země západního Balkánu mohou využít opatření stanovená ve sdělení Komise „Posílení evropského správního prostoru (ComPAct)“ s cílem pomoci vybudovat lepší veřejnou správu.

Potenciál pro další integraci zemí západního Balkánu do příslušných částí jednotného trhu bude podpořen posílením infrastrukturních propojení s EU. Investiční rámec pro západní Balkán je připraven ve větší míře podpořit zavedení nezbytné infrastruktury stanovené v hospodářském a investičním plánu¹⁶, jenž provádí strategii Global Gateway na západním Balkánu a je úzce spojen s transevropskými sítěmi. Zásadní význam bude mít provádění jednotlivých programů reforem (viz bod 3 níže). Bude také pokračovat práce na rozvoji transevropské dopravní sítě (TEN-T), aby se zlepšilo propojení zemí západního Balkánu s EU, podpořilo začlenění do jednotného trhu EU a podpořil udržitelnější dopravní systém.

2) Posílení regionální hospodářské integrace prostřednictvím společného regionálního trhu

---

¹⁵ Proběhly konzultace na politické a odborné úrovni s řadou zúčastněných stran. Proběhly odborné diskuse s vnitrostátními správními orgány, konzultace s podniky v celém regionu prostřednictvím dialogu s investičním fórem komor šesti zemí západního Balkánu a konzultace s regionálními organizacemi, Středoevropskou dohodou o volném obchodu, Radou pro regionální spolupráci, Dopravním společenstvím a Energetickým společenstvím.

¹⁶ Hospodářský a investiční plán https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/cs/ip_20_1811

Západobalkánský region čelí významným ekonomickým problémům, které způsobuje omezená atraktivita pro investory vyplývající z malých roztržitých trhů a rozsáhlého odlivu obyvatel v důsledku omezených příležitostí. Na summitu v rámci berlínského procesu v roce 2020 se region rozhodl, že jedním z klíčových přístupů k řešení těchto problémů bude integrace na regionální úrovni prostřednictvím společného regionálního trhu.

Akční plán pro společný regionální trh¹⁷ stanoví rozsáhlý program opatření založený na pravidlech a normách EU, jehož cílem je zavést čtyři svobody pohybu v rámci západního Balkánu: zboží, některých služeb, kapitálu a pracovníků. Doplnuje ho zelená agenda a digitální a inovační agenda pro daný region. Přestože byla zahájena řada technických prací, většina výsledků se zatím nedostavila, zčásti kvůli politickým blokádam při rozhodování, zčásti kvůli tempu provádění, které je třeba výrazně urychlit.

Rozvoj společného regionálního trhu je nezbytný ze dvou důvodů. Zaprvé proto, že má zásadní význam pro rozvinutí hospodářského potenciálu regionu, pro vytvoření příležitostí pro domácí firmy i pracovníky a pro zatraktivnění zemí západního Balkánu pro evropské investory. Odhaduje se, že společný regionální trh by mohl ekonomiky zemí v tomto regionu posílit o 10 %.¹⁸ Za druhé proto, že společný regionální trh je založen na přijetí a provádění norem EU.

V mnoha odvětvích proto slouží jako odrazový můstek na cestě k jednotnému trhu EU a jako mechanismus, který umožňuje dosáhnout pokroku v jednáních o přistoupení a zároveň využít brzkých ekonomických přínosů. Hlubší hospodářská integrace s EU jde ruku v ruce s budováním společného regionálního trhu. V rámci tohoto plánu růstu se země západního Balkánu **vyzývají, aby se znovu zavázaly k úplnému provádění akčního plánu pro společný regionální trh.**

EU poskytne významné příležitosti pro začlenění do jednotného trhu EU pouze tehdy, pokud region dosáhne regionální hospodářské integrace. Partneri, kteří se plně nezavázali ke společnému regionálnímu trhu nebo brání provádění akčního plánu pro společný regionální trh, nemohou očekávat, že budou mít z plánu růstu prospěch, pokud jde o možnosti integrace jednotného trhu (pilíř 1).

Středoevropská dohoda o volném obchodu¹⁹ je klíčovým mechanismem řízení společného regionálního trhu. Jeho účinné fungování je proto zásadní. A z toho důvodu je rovněž třeba urychlit důležité probíhající činnosti, a to zejména v následujících oblastech:

- usnadnění obchodu prostřednictvím rozsáhlejšího regionálního uznávání norem a certifikace (na základě pravidel EU),
- snížení negativního dopadu nesazebních opatření,
- otevření sektoru služeb, zejména nové oblasti elektronického obchodu, a
- usnadnění pohybu pracovníků prostřednictvím vzájemného uznávání akademických a odborných kvalifikací.

Jedním z úspěchů společného regionálního trhu je zřízení zelených pruhů na hranicích v rámci regionu. Díky výměně celních údajů v předstihu před příchodem zboží na hraniční přechody se výrazně zkracuje doba přepravy zboží. Odhady naznačují, že zkrácení čekací doby o 3 hodiny odpovídá snížení tarifů o 2 %²⁰. Tento úspěch v rámci regionu vedl ke zřízení zelených (pozemní hranice) a modrých (námořní

---

¹⁷ Společný regionální trh https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/policy-highlights/common-regional-market_en#:~:text=The%20Common%20Regional%20Market%20action,1%25%20of%20the%20region's%20GDP

¹⁸ Pokud jde o poznámku pod čarou č. 4.

¹⁹ Středoevropská dohoda o volném obchodu (CEFTA) z roku 2006 sdružuje šest zemí západního Balkánu a Moldavsko do regionální obchodní zóny s cílem liberalizovat obchod se zbožím a službami v rámci regionu. Činnost v rámci Středoevropské dohody o volném obchodu byla začleněna do akčního plánu pro společný regionální trh na rok 2020.

²⁰ Pokud jde o poznámku pod čarou č. 4.

hranice) pruhů mezi regionem a některými členskými státy EU. To je jeden z příkladů, jak může prohloubení celní spolupráce podpořit hospodářskou aktivitu, která probíhá mezi regionem a EU.

V rámci společného regionálního trhu existuje řada oblastí činnosti, jejichž pokrok by mohl připravit půdu pro hlubší integraci s jednotným trhem. Mezi ně patří začlenění regionu do systémů EU pro ochranu spotřebitele a dozor nad trhem, vzájemné uznávání akademických a odborných kvalifikací, účast všech partnerů v regionu v Evropském výboru pro normalizaci (CEN) a Evropském výboru pro normalizaci v elektrotechnice (CENELEC). Toto začlenění vyžaduje rozvoj nezbytných institucí a postupů, například prostřednictvím akademie pro jednotný trh, aby se zajistilo, že se vnitrostátní systémy plně přizpůsobí systémům na úrovni EU.

Do budoucna je třeba vypracovat plán, který bude ambiciózním nástupcem současného akčního plánu pro společný regionální trh, a to ještě před skončením stávajícího plánu v roce 2024. Nový akční plán by měl zahrnovat příležitosti, které poskytuje tento plán růstu, a rovněž plně odrážet zelenou agendu a digitální a inovační agendu pro tento region. Akční plán by měl v zájmu vytvoření společného regionálního trhu, který obstojí i v budoucnu, a v rámci přípravy na mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích obsahovat prvky nezbytné k tomu, aby západní Balkán mohl pokročit v dekarbonizaci.

3) Urychlení zásadních reforem

Zkušenosti z postupných rozšíření ukázaly, že hlubší začlenění do jednotného trhu EU a cílená finanční podpora nestačí k dosažení rychlejší sociálně-ekonomické konvergence. Udržitelný úspěch vyžaduje komplexní reformy, mimo jiné i v tematickém okruhu „základní zásady“. Jsou nezbytné pro pokrok kandidátských zemí na cestě ke členství v EU a k tomu, aby ekonomiky těchto zemí zvládly konkurenční tlak jednotného trhu a vybudovaly konkurenceschopné a udržitelné podniky, které přilákají soukromé investice. Urychlení zásadních reforem bude mít navíc pozitivní dopad na rychlost, s jakou země postupují na své cestě ke vstupu do EU.

V rámci tohoto plánu růstu bude každý partner ze západního Balkánu vyzván, aby připravil **program reform** založený na stávajících doporučeních, včetně doporučení z každoročního balíčku týkajícího se rozšíření a závěrů hospodářského a finančního dialogu, a to na základě programů hospodářských reforem jednotlivých zemí. Program konzultuje, posoudí a přijme Komise.

Program reforem určí omezený soubor prioritních reforem rozdělených do kvalitativních a kvantitativních kroků, které budou sloužit jako **platební podmínky**, což znamená, že po jejich splnění dojde k uvolnění finančních prostředků v rámci nového nástroje pro reformy a růst podle předem stanoveného harmonogramu. Platební podmínky budou **spojeny s konkrétními sociálně-ekonomickými reformami**, které rozvinou vnitrostátní a regionální růstový potenciál, a s **konkrétními reformami týkajícími se základních zásad procesu rozšíření**, včetně oblastí právního státu, demokracie, dodržování lidských práv a základních svobod. Makrofinanční stabilita, řádné řízení veřejných financí, transparentnost a dohled nad rozpočtem jsou obecné platební podmínky, které musí být splněny, aby mohlo dojít k uvolnění finančních prostředků. Další podmínkou by mělo být, že se Srbsko a Kosovo konstruktivně zapojí do normalizace vzájemných vztahů za účelem úplného provedení všech svých závazků vyplývajících z dohody o cestě k normalizaci a z její přílohy o provádění a ze všech dohod uzavřených dříve v rámci dialogu a zahájí jednání o komplexní dohodě o normalizaci vztahů. Vyplácení prostředků nebude podmíněno zavedením výše uvedených navrhovaných změn dohod o stabilizaci a přidružení (tj. provedením sedmi prioritních opatření).

Program reforem bude klíčovou hnací silou plánu růstu: jeho splnění vytvoří nezbytné předpoklady pro plné využití dostupných příležitostí jednotného trhu a pro vyplácení prostředků v rámci nového nástroje pro reformy a růst a zároveň přiblíží tyto země ke splnění kritérií pro členství v EU.

4) Podpora konvergence prostřednictvím zvýšené finanční pomoci: nový nástroj pro reformy a růst pro země západního Balkánu

Nový nástroj pro reformy a růst (dále jen „nástroj“) pro země západního Balkánu poskytne klíčovou podporu při provádění nového plánu růstu a jeho čtyř pilířů prostřednictvím **výrazně zvýšené finanční pomoci**. Platby budou podléhat přísným podmínkám, pokud jde o klíčové reformy stanovené v rámci programu reforem.

Navrhovaný nástroj se bude vztahovat na období 2024–2027. Poskytoval by finanční podporu ve formě **nevratné podpory** (až do výše 2 miliard EUR) a **půjček** (až do výše 4 miliard EUR) prostřednictvím přímých plateb do vnitrostátních rozpočtů nebo jako financování kapitálových investic prostřednictvím investičního rámce pro západní Balkán.

Bude sloužit jako ústřední bod plánu růstu a výrazně zvýší finanční pomoc na základě ambiciózního programu reforem zaměřeného na nezbytné sociálně-ekonomické reformy spojené se zásadními reformami, včetně reformy právního státu a oblasti základních práv. Zavede přísnou podmíněnost stanovením platebního mechanismu založeného na výsledcích klíčových reforem, přičemž zohlední doporučení z nejnovějšího balíčku týkajícího se rozšíření Komise²¹. Takový přístup vyžaduje zcela novou koncepci, odlišnou od nyní dostupných nástrojů vnější pomoci. V rámci stávajícího nástroje předvstupní pomoci (NPP III) nejsou tento typ rozsáhlých předběžných podmínek a navrhovaná koncepce možné. Platební podmínky budou rovněž doplňovat a posilovat další formy dvoustranné podpory pro západní Balkán poskytované prostřednictvím jiných nástrojů EU.

Finanční dopad tohoto nástroje v kombinaci s prostředky, které jsou stále k dispozici v rámci NPP III pro zbývající část víceletého finančního rámce na období 2021–2027, zajistí západnímu Balkánu zhruba stejnou míru podpory na obyvatele, jakou má v průměru politika soudržnosti v EU. Takové bezprecedentní navýšení rozpočtu by reagovalo na rostoucí volání regionu po silnější sociálně-ekonomické konvergenci; také by zdůraznilo vzkaz regionu, že výhody hlubšího začlenění do EU lze pocítit ještě před přistoupením. Dlouhodobějším cílem je pomoci regionu dosáhnout do roku 2030 plného potenciálu z hlediska kapacity hospodářského a sociálního rozvoje v porovnání s členskými státy EU.

Nástroj je navržen tak, aby byl flexibilní a přizpůsobený cíli spočívajícímu v urychlení zásadní sociálně-ekonomické reformy a sblížení regionu s EU a zároveň aby zajistil předvídatelnost, transparentnost, viditelnost a odpovědnost fondů.

Nový nástroj bude **doplňovat** stávající finanční pomoc v rámci NPP III a – zejména s cílem řešit právní a administrativní překážky přeshraniční spolupráce – programy spolupráce Interreg v rámci politiky soudržnosti EU zahrnující západní Balkán a budou se s touto pomocí a programy vzájemně posilovat. Konkrétní reformy v rámci programu reforem umožní vytvořit nezbytné podmínky pro plné využití dopadu významné finanční pomoci v rámci nového nástroje i v rámci NPP III.

ZÁVĚR

V reakci na bezprecedentní výzvy, kterým země západního Balkánu čelí v důsledku potřeby oživit ekonomiky po pandemii COVID-19 a současného dopadu ruské vojenské agrese na Ukrajině, Komise navrhuje, aby EU učinila **tomuto regionu odvážnou nabídku**. Nabídku, která kromě **významné dodatečné finanční podpory** poskytuje příležitosti k **posílení sociálně-ekonomické konvergence a přiblížení našich partnerů k jednotnému trhu EU v mnoha oblastech**. Tato nabídka se snaží přenést některé ekonomické výhody do předvstupního období, aby se vybudovaly silnější a odolnější ekonomiky a poskytly každodenní ekonomické výhody podnikům, pracovníkům i spotřebitelům. To poté bude mít přínos pro celou EU – integrace dobře připravených a ekonomicky silnějších zemí, které uplatňují pravidla a normy EU již před svým přistoupením.

Aby mohl být potenciál tohoto plánu růstu plně využit, **budou muset partneři ze západního Balkánu na tuto nabídku reagovat rozhodným úsilím o pokrok jak v oblasti domácích reforem, tak v oblasti posilování hospodářské integrace** v rámci regionu. Jejich orgány jsou odpovědné za účinnost

---

²¹ Balíček týkající se rozšíření obsahuje sdělení o politice rozšíření EU a doprovodné zprávy o jednotlivých zemích.

komunikaci o plánu růstu a jeho provádění. Země západního Balkánu a EU by měly společně využít této příležitosti k urychlení pokroku na cestě k přistoupení.

Opatření na podporu začlenění do jednotného trhu EU

Podnikání: obchodní možnosti

- Podpořit inovace, zlepšit zhodnocení znalostí a chránit investice do nových výrobků vytvořením sítě strukturované spolupráce mezi partnery ze západního Balkánu pro harmonizované uplatňování práv duševního vlastnictví.
- Posílit rozvoj zemědělsko-potravinářského průmyslu, včetně rybolovu a akvakultury, v souladu s normami EU. Oživit obchod se zemědělskými produkty uznáním pohotovostních plánů pro ovoce a zeleninu na západním Balkáně a plánů v oblasti průzkumu plodin, které již schválily strany Středoevropské dohody o volném obchodu.
- Podpořit inovace i) vytvořením **zvláštního předběžného akcelérátoru Evropské rady pro inovace (ERI)** pro země západního Balkánu, který pomůže společně zaměřeným na technologicky vyspělé inovace plně rozvinout jejich potenciál pomocí konkrétních nápadů a investičních plánů, a ii) podporou a zvyšováním kvalifikace inovátorů a podnikatelů prostřednictvím činností Evropského inovačního a technologického institutu a jeho znalostních a inovačních společenství.
- Urychlit přenos a rozšiřování technologických řešení a řešení v oblasti sociálních inovací určených k dosažení klimaticky neutrálních a inteligentních měst.

Přiblížení k EU: příležitosti k přípravě pro vstup na jednotný trh

- Zřídit **akademii pro jednotný trh** – program budování kapacit, jehož cílem je vybudovat kvalitní infrastrukturu zemí západního Balkánu na úrovni EU, aby se urychlil proces dosažení volného pohybu zboží. Nejprve je třeba se zaměřit na normy, certifikace a posuzování shody.
- Podporovat **plné členství a účast ve výborech CEN a CENELEC u partnerů ze západního Balkánu, pokud je to možné.**

Propojit a modernizovat: digitální příležitosti

- **Zvýšit kybernetickou odolnost západobalkánského regionu a společně bojovat proti kybernetické kriminalitě**, a to i zvýšenou účastí na školeních a akcích pořádaných Agenturou Evropské unie pro kybernetickou bezpečnost (ENISA).
- Poskytnout plný přístup do evropského společného podniku pro vysoce výkonnou výpočetní techniku.
- Zapojit se do **Akademie pro Interoperabilní Evropu** s cílem podpořit pokročilé digitální dovednosti v orgánech veřejné správy v oblasti interoperability.
- Podporovat zavádění **bezpečného mezinárodního připojení a infrastruktury sítí 5G** prostřednictvím investičních projektů v investičním rámci pro západní Balkán v souladu se souborem nástrojů EU pro kybernetickou bezpečnost sítí 5G. Síť 5G podpoří digitální transformaci v regionu.
- Urychlit digitální přechod malých a středních podniků a začínajících podniků prostřednictvím účasti v programu Digitální Evropa a zapojení do sítě evropských center pro digitální inovace, která podporují podniky a veřejný sektor při dvojí transformaci (zelené a digitální).
- Rozvíjet dialog o umělé inteligenci (AI), včetně stěžejních iniciativ, jako jsou modely umělé inteligence. Zaměřit se na generativní AI a konkrétně na velké jazykové modely.

Změna kvalifikace a prohlubování dovedností: Možnosti zaměstnání a odborné přípravy

- **Rozšířit členství v systému Europass** na všechny země západního Balkánu: pomoci uchazečům o zaměstnání udělat další krok v jejich kariéře a otevřít jim nové příležitosti a **dále podporovat jejich účast v poradní skupině pro evropský rámec kvalifikací**: usnadnit transparentnost dovedností a kvalifikací.
- Prozkoumat účast na některých činnostech evropské sítě **veřejných služeb zaměstnanosti (sít' VSZ)** a spolupráci s touto sítí²² za účelem posílení kapacity veřejných služeb zaměstnanosti na západním Balkáně.
- Vytvořit bezpečnější pracoviště prostřednictvím budování kapacit inspektorátů práce v zemích západního Balkánu.
- Posílit **aktivní zapojení do Evropského roku dovedností a Paktu pro dovednosti** s cílem podpořit způsob myšlení nakloněný prohlubování dovedností a změně kvalifikace s využitím skupiny národních koordinátorů jako platformy pro výměnu politik v oblasti dovedností.
- Podporovat spolupráci v oblasti odborného vzdělávání a přípravy, zejména v oblasti učňovské přípravy a učení se prací v rámci **Evropské aliance pro učňovskou přípravu**.
- Pokračovat v podpoře účasti všech zemí západního Balkánu ve složce Zaměstnanost a sociální inovace (**EaSI**) **Evropského sociálního fondu Plus (ESF+)**.

Čas pro mládež: příležitosti pro mladé

- **Usnadnit mladým lidem studium v zahraničí** tím, že se usnadní uznávání akademických kvalifikací a období mobility.
- Zlepšovat přístup ke kvalitnímu vzdělávání a odstraňovat překážky vzdělávání, usilovat o **plnou účast** partnerů ze západního Balkánu v **Evropském prostoru vzdělávání** a podporovat nadnárodní spolupráci vysokoškolských institucí.

Širší obzory: příležitosti pro snazší cestovní ruch, cestování, dopravu a kulturní aktivity

- Připojit se k úsilí o propagaci Evropy jako turistické destinace ve třetích zemích **prostřednictvím plného členství** všech partnerů ze západního Balkánu v **Evropské komisi cestovního ruchu**.
- Pozorovatelé v datovém prostoru pro cestovní ruch: poskytování informací nezbytných pro zlepšení plánování cestovního ruchu.
- Rozvíjet mezi EU a zeměmi západního Balkánu **talentová partnerství zaměřená na dovednosti v cestovním ruchu** a zvyšovat a zlepšovat nabídku těchto zemí v oblasti cestovního ruchu. Dále zvyšovat účast všech partnerů ze západního Balkánu v programu Kreativní Evropa, aby se podpořila úloha kulturních a kreativních odvětví v ekonomice.

Klid v duši: ochrana spotřebitelů

- Poskytnout orgánům dozoru nad trhem v zemích západního Balkánu přístup do aplikace **vyhledávacího robota pro elektronický dohled (eSurveillance)**, který vyhledává výrobky, jež byly přes systém Safety Gate nahlášeny jako nebezpečné.

---

²² V souladu s podmínkami stanovenými v rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 573/2014/EU o posílení spolupráce mezi veřejnými službami zaměstnanosti (VSZ), a to zejména v případě zemí, které se připojily ke složce Zaměstnanost a sociální inovace Evropského sociálního fondu plus (ESF+).

- Poskytnout **přístup k některým veřejným informacím** v rámci systému Safety Gate a v dlouhodobějším horizontu si vyměňovat vybrané neveřejné informace o bezpečnosti výrobků a přijatých opatřeních.
- Udělit přístup²³ k vybraným prvkům Akademie pro elektronické vymáhání práva.

---

²³ V rozsahu, v jakém existují záruky, které umožňují nakládání s informacemi v souladu s požadavky práva EU.